

Përmbajtja

Dita e Pavijonit të Shqipërisë, e para në Expo	 2
--	--------

Përvoja e shqiptarëve në EXPO

“Ekspozita, marketingu më i mirë për Shqipërinë”	 3
“Rritu me ne” – Pavijoni i Shqipërisë në Ekspozitën e Shangait	 4
Intervista ekskluzive nga drejtori i Pavijonit Shqiptar, Kleves Alimerko	 6
E gjithë bota në një qytet	 8
EXPO 2010 – Mbresa	 12
Biznesmeni Eduart Molla për Kinën dhe Ekspozitën e Shangait	 14
Ekspo ma bën jetën më të bukur	 16
Nga përvoja ime në Shanghai	 19

Vështrimi i përgjithshëm i EXPO-s

Haibao, maskoti i Ekspozitës Botërore të Shangait	 21
Pesë ndërtesat kryesore të përhershme të Ekspozitës	 22
Pavioni i Kinës	 23
Shëtitje në Boshtin e Ekspozitës Botërore	 24
Shëtitje në Shanghai	 26
Historia e ekspozitave botërore	 28

Dita e Pavijonit të Shqipërisë, e para në Expo

Dita e Pavijonit të Shqipërisë

që u zhvillua më 5 maj, ishte dhe dita e parë e një pavijoni kombëtar në EXPO dhe natyrisht që tërhoqi vëmendje të madhe. Në Qendrën e EXPO-s, së pari u zhvillua ceremonia e ngritjes së flamurit kombëtar, dhe u ekzekutua himni kombëtar i Shqipërisë.

Shqipëria nisi në këtë edicion të Ekspozitës Botërore ceremonitë e pavijoneve të vendeve të ndryshme nga e gjithë bota. Nëpërmjet pavijonit të Shqipërisë vizitorët kanë rast të njohin së afërmi historinë e kulturën e lashtë të vendit të shqiptonjave, panoramën e bukur bregdetare mesdhetare, doket e traditat të veçanta, si dhe ndryshimet dita-ditës të Shqipërisë.

Emri i Shqipërisë ka lënë përshtypje të pashlyeshme në mendjet e një brezi të kinezëve. Miqësia kino-shqiptare duket si një gotë vere që bëhet gjithnjë e më e dashur gjatë viteve dhe duket gjithashtu si një këngë e vjetër, që vazhdon të këndohet nga popujt e të dy vendeve. Koncepti i miqësisë brez pas brezi dhe i zhvillimit të përbashkët midis Kinës

dhe Shqipërisë kanë zënë rrënjë thellë në zemrat e të dy popujve dhe kanë marrë gjallëri të re me kalimin e kohës.

Në ceremoninë e ditës kombëtare të pavijonit shqiptar, kryetari i delegacionit të Shqipërisë, ministri i Bujqësisë Genc Ruli, në fjalimin e tij falënderoi në radhë të parë palën kineze që i krijoi mundësinë Shqipërisë për të marrë pjesë në këtë Ekspozitë, duke i dhënë një rast të mirë për paraqitjen e vetes. Ai tha se mundësia që iu dha për të mbajtur fjalim në EXPO-n e Shangait, mishëron përmirësimin e pandërprerë të marrëdhënieve midis Shqipërisë dhe Kinës. Ai u shpreh se mirëpret sa më shumë bashkëpunim ekonomik-tregtar midis dy vendeve. Ai tha:

“Qeveria shqiptare po krijon një mjedis pozitiv për investimet e huaja. Mirëpresim kompanitë kineze të tregojnë më shumë vëmendje për Shqipërinë në fushat e energjisë dhe të minierave dhe shpresoj se sa më shumë investuesit kinezë do të investojnë në Shqipëri.”

Një trupë nga Ansambli Shtetëror i Këngëve dhe i Valleve, i ardhur posaçërisht për këtë rast nga Shqipëria, interpretoi këngë e valle popullore shqiptare, duke i njohur më nga afër shikuesit me kulturën e lashtë dhe të larmishme të “vendit të shqiptonjave”.

Pas ceremonisë së përrurimit të pavijonit, përfaqësuesit e të dy palëve vizituan bashkërisht pavijonet e Kinës dhe të Shqipërisë.

Wang Lei

“Ekspozita, marketingu më i mirë për Shqipërinë”

Me Viola Pucin, përfaqësuesen e përgjithshme të Shqipërisë në EKSPON-n e Shangait

Znj. Viola Puci, drejtoreshë ekzekutive e shoqërisë “Albinvest”, është përfaqësuesja e përgjithshme e Shqipërisë në Ekspozitën Botërore të Shangait. Më 12 prill 2010 ajo dhe ambasadori i Kinës në Shqipëri Wang Junling zhvilluan një konferencë të përbashkët shtypi, ku i njohën mediat shqiptare me punët për këtë ekspozitë në Kinë, si dhe lidhur me përgatitjet e palës shqiptare për pjesëmarrjen për herë të parë në një ekspozitë botërore.

Në këtë konferencë znj. Puci tha se qeveria shqiptare i kushton vëmendje të madhe pjesëmarrjes në këtë ekspozitë. Ajo paraqiti gjithashtu punët për përgatitjen e pavijonit të Shqipërisë, si dhe veprimtaritë e programuara për ditën e Shqipërisë në EKSPON-n e Shangait më 5 maj.

Gjatë ditëve në vijim zonja Viola ka qenë në krye të mbikëqyrjes së punëve për ndërtimin dhe mbarëvajtjen e pavijonit shqiptar. Për pjesëmarrjen e Shqipërisë në një ngjarje të përmasave të tilla ajo shpreh:

“Është panairi më i madh në botë, mbahet një herë në 4 ose 5 vjet, dhe jo vetëm neve, po çdo vendi në botë i jep një mundësi shumë të mirë për të përfaqësuar veten, pra për t'u parë nga kombet e tjera. Kjo është, do të thosha, një

marketing shumë i mirë viziv për Shqipërinë, po të kesh parasysh që në këtë panair do të vijë jo vetëm

një numër i madh vizitorësh nga Kina (për të cilët në shifra nga organizatorët flitet diku te 70 milion për një periudhë 6-mujore), por edhe njerëz nga e gjithë bota.”

Më tej ajo vijon se Shqipëria do ta shfrytëzojë këtë ngjarje për të shpërfaqur historinë dhe kulturën e pasur që ka, si edhe mundësitë e mëdha që ofron. “Tema e pavijonit shqiptar,” bën të ditur ajo, “synon të tregojë që Shqipëria po rritet shpejt dhe është e gatshme të tërheqë investime nga bota e jashtme”.

Duke e vlerësuar si nder të qenit pjesë e një veprimtarie kaq të madhe dhe duke e falënderuar Kinën për ndihmën financiare të ofruar për pavijonin shqiptar, gjë që i mundësoi Shqipërisë pjesëmarrjen e parë në një ekspozitë botërore, znj. Viola Puci shfaq bindjen se vendi i saj do t' i ofrojë botës më të mirën e vet dhe do të njihet edhe më mirë nga bota.

Besa

“Rritu me ne” – Pavijoni i Shqipërisë në EXPO-n e Shangait

Për Shqipërinë Ekspozita Botërore e Shangait shënon pjesëmarrjen e parë në një ngjarje të tillë madhështore dhe është një rastësi e bukur që kjo ndodh pikërisht kur ekspozita organizohet në një vend mik tradicional të saj si Kina, për të cilën gjithashtu është hera e parë që mirëpret një ekspozitë botërore. Vargut të rastësive të këndshme të “të parave” u shtohet edhe fakti që Dita e Pavijonit të Shqipërisë, e organizuar më 5 maj, ishte dita e parë e një pavijoni kombëtar në EXPO.

Ndërsa për publikun pavijoni i Shqipërisë, që ndodhet në ndërtesën e dytë të përbashkët të Evropës, u hap zyrtarisht që më 3 maj në mëngjes, duke tërhequr vëmendje të madhe. Tema e këtij pavijoni është “Rritu me ne” dhe

qëllimi i tij është njohja e vizitorëve me një Shqipëri në zhvillim nga ana historike, kulturore, turistike etj.

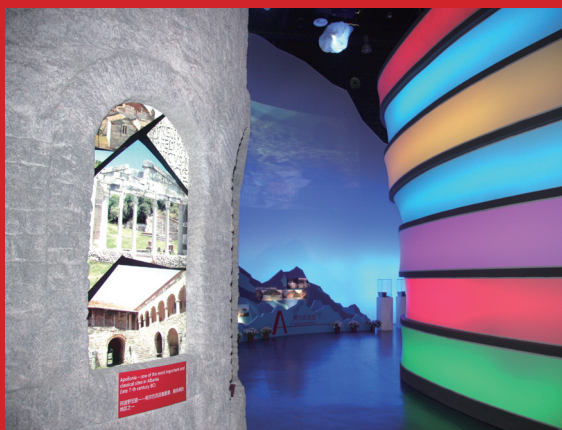
Muri i jashtëm i pavijonit shqiptar është në ngjyrën e flamurit kombëtar, ngjyrën e kuqe. Mbi të, me ngjyrë të bardhë, është shkruar në gjuhën angleze “Albania, grow with us” (“Shqipëria, rritu me ne”).

Pavijoni ka dy kate dhe ndahet në disa pjesë. Me të hyrë brenda, të bie në sy imitimi i një

kështjelle, që përfaqëson kulturën e vjetër dhe qëndresën e shqiptarëve. Brenda kështjellës ndodhet një fotografi e madhe e Butrintit të lashtë, ndërsa në frëngji të saj ka pamje nga vende të tjera me vlera arkeologjike, historike, etnografike e arkitekturore, si Apolonia, Berati, Gjirokastra, Kruja etj.

Pasi kalojmë historinë dhe kulturën shqiptare, na del përpara natyra e bukur e Shqipërisë: qielli i kaltër, retë e bardha dhe malet e larta. Shqipëria quhet edhe “vendi i shqiponjave”, pasi pjesën dërrmuese të saj e zënë malet ku rriten këta zogj krenarë. Prandaj shumë shqiptarë është e lidhur ngushtë me malet. Përveç natyrës, paraqiten edhe zhvillimi dhe potencialet

e Shqipërisë në fushën e turizmit, infrastrukturës, energjisë së gjelbër etj.

Po të ecim më tej na del përpara një shatërvan i vogël dhe sipër tij është një reliev i hartës së Shqipërisë. Shatërvani rrethohet nga

breza drite në ngjyrat e ylberit. Këto drita janë me teknologjinë LED, prandaj ndryshojnë pandërprerë, duke e bërë ylberin të duket më i bukur dhe duke simbolizuar larminë e jetës së qytetit, si për t'i bërë jehonë temës së Ekspoz së Shangait "Qytet më i mirë, jetë më e mirë". Pastaj disa shkallë të ngjitin në

katën e dytë, që është edhe maja e ylberit. Nga ajo lartësi mund të shohim në një ekran të madh zhvillimin e madh që ka arritur Shqipëria në vitet e fundit, si edhe jetën e ardhshme të bukur.

Ambasadori i Shqipërisë Maxhun Peka ka pritshmëri të mëdha për pavijonin shqiptar:

"Për mua është kënaqësi e veçantë që edhe Shqipëria përfaqësohet me një pavijon dinjitoz. Në pavijonin e vendit tonë vizitorët kinezë do të njihen me një Shqipëri në zhvillim, një Shqipëri turistike, Shqipëri që po integrohet në Evropë".

Ndrërsa përfaqësuesi i firmës shqiptare "Albinvest", përgjegjëse për punën e përgatitjes së pavijonit, tha se vizitorët do të ndiejnë nga afër historinë dhe kulturën shqiptare, sidomos zhvillimin e shpejtë të Shqipërisë së sotme, dhe për këtë ai ndihet krenar.

Shqipëria është një mike e vjetër e Kinës, prandaj pavijoni i saj është pritur shumë mirë nga vizitorët kinezë. Njëri prej tyre u shpreh:

"Ka ardhur miku i vjetër, patjetër duhet ta shikojmë. Ekspozita Botërore organizohet në Kinë për herë të parë pas më shumë se njëqind vjetëve që ka filluar të zhvillohet; është një gjë shumë e rëndësishme për ne. Kemi shumë dëshirë për ta parë pavijonin shqiptar."

Shpresojmë se interesi i vizitorëve kinezë, por edhe të huaj, për pavijonin e Shqipërisë do të vazhdojë të jetë i madh në të gjitha ditët e zhvillimit të ekspozitës dhe që më shumë njerëz të njihen me një Shqipëri plot forcë e gjallëri, e ardhmja e së cilës do të jetë edhe më e bukur.

Artan Goga Vera Besa

Intervista ekskluzive nga z. Kleves Alimerko

Gjate qëndrimit disa mujor në Ekspozitën Botërore të Shangait, z. Kleves Alimerko si drejtori i përgjithshëm i pavijonit shqiptar, ka punuar me gjithë pasion për të njohur vizitorët kinezë dhe të vendeve të ndryshme të botës me Shqipërinë, me burimet natyrore, minerale, energjitike dhe turistike të Shqipërisë, duke mbajtur lidhje të gjera me pavijonet e vendeve të ndryshme të botes, sidomos me ato të vendeve evropiane. Si anëtar i Agjencisë Albinvest (Albanian Business and Investment Agency), kësaj here, ai ka edhe një mision për tërheqjen e investitorëve në Shqipëri. Ai ka ndihmuar me gjithë zemër e brenda mundësive edhe vizitorë dhe miq që kanë ardhur për vizitë në pavijonin shqiptar.

Në vijim është teksti i intervistës ekskluzive nga z. Kleves Alimerko për korrespondentin e Radios së Jashtme të Kinës Jiang Lei.

J: A mund të na tregosh gjendjen e funksionimit të pavijonit shqiptar gjatë 2 muajve të fundit?

Kleves(K): Së pari doja t'ju falënderoja për intervistën. Është një kënaqësi që ndodheni përsëri në pavijonin tonë dhe mbi të gjitha unë doja ta filloja nga Dita Kombëtare e Shqipërisë, pra 5 maji.

E kam shprehur dhe dua ta ritheksoj përsëri që, të kesh ditën e parë kombëtare krejtësisht për vete në një konkurrim të tillë siç është EXPO Shangai dhe për herë të parë siç ndodheshim neve është një nder i veçantë. Për mua është një krenari kombëtare por edhe një sfidë personale.

Pra, e gjithë vëmendja ishte drejtuar drejt nesh, sepse ishte dita e parë e hapjes dhe ishte vërtetë një sfidë shumë e fuqishme. Kjo më bëri që ta marr seriozisht këtë punë dhe të dedikohem bashkë me stafin shqiptar për të dhënë më tepër.

Pjesëmarrja e vizitorëve kinezë dhe atyre të huaj ka qenë gjithmonë në rritje. Në fillim, javët e para numri i tyre shkonte në 7 apo 8 mijë, ndërkohë që ky numër ka arritur të dyfishohet

gjatë këtyre muajve të fundit. Në bazë të llogaritjeve që kemi bërë ne si pavijon, ky numër ka shkuar deri në 15 mijë vizitorë në ditë dhe ky fluks është një arritje e veçantë jo vetëm për EXPO Shangain 2010 por edhe për neve si pavijon shqiptar. Nuk duhet të harrojmë dhe faktin që Kina dhe Shqipëria kanë pasur raporte dhe i kanë ende shumë të mira në arenën ndërkombëtare dhe midis 2 popujve. Pra, populli kinez dhe vizitorët që vijnë në pavijonin tonë kanë një interes të veçantë për Shqipërinë dhe neve kemi disa sfida dhe plane për të ardhmen të cilat unë do t'i rendis më poshtë.

J:Ti përmende ca plane për të ardhmen, a mund të na tregosh ca prej tyre?

K: Le të themi që është një plan afatmesëm për të tërhequr turistët kinezë të vijnë në

një bashkëpunim midis shteteve fqinje siç është Maqedonia, Mali i Zi apo Greqia.

Pra, nëse ne bindim një turist kinez të vijë në Shqipëri, ai do të ketë një guidë disa ditore apo 1-javore, varet nga ajo që ai zgjedh për të vizituar disa shtete njëherësh. E veçanta e Shqipërisë në krahasim me shtetet e tjera është sepse ne kemi edhe turizëm malor edhe bregdetar dhe mbi të gjitha vlen të theksohet se bukuria natyrore e Shqipërisë dhe pjesa e virgjër e saj në veriun e Shqipërisë madje dhe në jug, në bregdet. Kjo mendoj se është pika e fortë me të cilën ne mund të tërheqim turistët kinezë, ndërsa përsa i përket investitorëve të huaj dhe kryesisht atyre kinezë, mendoj që janë disa plane dhe është në diskutim e sipër bashkëpunimi ndërqeveritar për të tërhequr investitorët kinezë të investojnë në fushën e minierave apo në atë energjetike në Shqipëri.

Mendoj se kjo është ende në fazën e

diskutimeve dhe unë nuk dua të hyj në detaje të mëtejshme. Gjithashtu, ka pasur disa kompani kineze të interesuara për tregun shqiptar.

J: Si përgjegjësi i pavijonit, a keni ndonjë synim të përgjithshëm për EXPO 2010 në Shanghai?

K: Si plan afatshkurtër është promovimi i Shqipërisë që pjesërisht e kemi realizuar dhe do bëjmë disa ndryshime të tjera promociionale si pinat apo flamurët e vegjël, bluzat, kapelet, tendat shqiptare, materialet promovuese për turizmin, duke u mbështetur nga subjektet vendase pra, konkretisht unë kam një kërkesë nga një kompani kineze, e cila operon këtu për të tërhequr turistë kinezë dhe kjo bëhet fjalë për këtë verë dhe jemi në diskutim e sipër se si mund ta realizojmë këtë gjë.

Unë mendoj që këto janë planet afatshkurtra dhe më konkrete përsa i përket aspektit kulturor. Kam vënë re se turistët kinezë janë të interesuar për filmat shqiptarë të viteve 60-70 dhe për muzikën shqiptare.

Kështu që edhe ky është një plan afatshkurtër të cilin unë po mundohem të bëj diçka.

E GJITHË BOTA NË NJË QYTET

*Mbresa nga Ekspozita
Botërore e Shangait
Nga Artan Goga*

Qyteti

Kur thua “Kinë”, mbase ndër fjalët e para që bashkëshoqërohet me të është Shanghai, kjo qendër e stërmadhe industriale, financiare, kulture etj, “fytyra” më ndërkombëtare e Kinës dhe pasqyra e zhvillimit marramendës të saj, veçanërisht gjatë dhjetëvjeçarëve të fundit. Shanghai është një qytet që “shtyp” me madhësinë dhe modernitetin e vet, me rrokaqiejt dhe rrugët ku makinat rrjedhin si një lumë i rrëmbyeshëm, jo vetëm dikë nga Shqipëria e vogël si unë, por edhe të ardhurin nga vendet më të mëdha e më të zhvilluara. Sidomos natën, nëse hedh vështrimin nga ura magjepsëse mbi lumin që quhet si lumi-nënë i Shangait, Huangpu, sheh detin e dritave shumëngjyrëshe, edhe më të shumta se ato të ylberit, të cilat, të kapura përdore me njëra-tjetrën, duket sikur hedhin valle, duke të bërë të ndihesh si në një botë përrallash. Ky metropol i vjetër dhe i ri, bashkudhëtar i zhvillimit të Kinës moderne dhe dëshmitar i disa prej ngjarjeve më të rëndësishme në historinë e saj, por edhe i dinamizmit të zhvillimit të vendit gjatë viteve të reformës e të hapjes, duket tani

edhe më i gjallë e më i gëzuar. Është gjithmonë bukur të jesh në Shanghai, por veçanërisht kjo është e vërtetë tani, kur çdo banor i tij bën sa mundet për mbarëvajtjen e Ekspozitës Botërore, për ta bërë atë një ngjarje të paharrueshme e për t'ia ngritur më shumë emrin qytetit. Gjiganti në deltën e Jancesë është i pastër, plot lule, gjelbërim dhe qeshje, krahëhapur për miqtë nga të katër këndet e globit. Gjithkush që ka në plan të vizitojë Shangain, këtë “Paris të Lindjes dhe Nju-Jork të Perëndimit” siç edhe quhet, nuk duhet ta humbasë rastin ta bëjë këtë pikërisht tani. Jo se nuk është në çdo kohë i mirëpritur në këtë qytet zemërgjerë. Por sepse tani në Shanghai, veç gjërave interesante pasuri të vjetra e të reja të vetë qytetit, mund të gjesh të gjithë botën.

Ekspozita

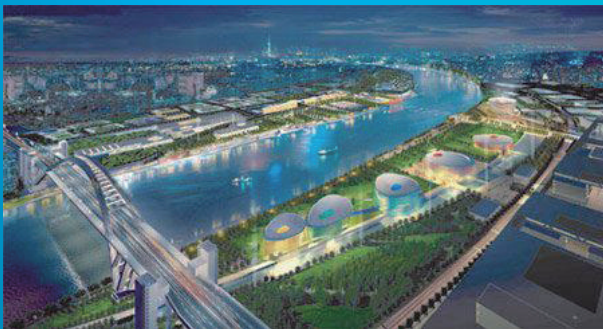
Është hera e dytë që vij në Shangai, herën e parë si vizitor, por tashmë bashkë me dy koleget Vera e Besa i ngarkuar nga redaksia e shqipes e Radios së Jashtme të Kinës me detyrën për pasqyrimin e Ekspozitës Botërore 2010, veçanërisht të pavijonit të Shqipërisë. Ndihej me shumë fat që kam pasur mundësinë të jem në Kinë gjatë viteve kur këtu janë zhvilluar dy veprimtari madhështore: Lojërat Olimpike dhe Ekspozita Botërore. Hera e parë për mua që ndiqja këto dy veprimtari dhe hera e parë që Kina i organizonte ato, gjë që ma shtonte edhe më shumë kënaqësinë, e cila dukej sikur bashkohej me atë të 1.3 miliardë kinezëve që i pritën me aq entuziazëm këto ngjarje të shënuara në jetën e vendit e të kombit të tyre të lashtë mijërvjeçar, por të ri nga forca e gjallëria. Dhe është gjithashtu hera e parë për vendin tim, Shqipërinë, që merr pjesë në një ekspozitë botërore, pikërisht kur kjo ngjarje zhvillohet në një vend me të cilin e lidh një miqësi e vjetër, falë edhe dashamirësisë së këtij miku bujar.

Që prej ekspozitës së parë botërore të zhvilluar në Pallatin e Kristaltë në parkun "Hajd" të Londrës ka kaluar më shumë se një shekull e gjysmë. Kjo ngjarje është rritur bashkë me zhvillimin dhe përparimin e njerëzimit. Tema e sivjetshme është "Qytet më i mirë, jetë më e mirë", dhe duket se është gjetur kjo temë pikërisht sepse Shangai është mbase dëshmia më e fortë se si një qytet e ka bërë më të mirë jetën e banorëve të vet dhe më të pëlqyeshëm qëndrimin e mysafirëve në të, duke marrë edhe

nofkën "Qytet i së ardhmes". Pas atij organizimi të paparë të Olimpiadës së Pekinit, pakkush dyshonte në atë që Kina do t'i ofrojë botës ekspozitën botërore më të madhërishme e më të shkëlqyer. 70 – 100 milionë veta pritët ta shohin EKSPON e Shangait, duke e bërë kështu më të vizituarën në histori, ndërkohë që edhe numri i vendeve e organizatave pjesëmarrëse shënon rekord. Premtimi për një ngjarje "të suksesshme, të shkëlqyer e të paharrueshme" patjetër që do të mbahet.

Zona e Ekspozitës Botërore të Shanghait 2010 shtrihet në të dy brigjet e Huangpusë, duke u ngjarë kështu dy krahëve që sikur duan ta përqafojnë këtë lumë të dashur për qytetin, që, siç e thamë, vlerësohet si "mëma" e Shangait. Në EKSPON mund të shkosh fort mirë me taksì, autobus a metro, rrjeti i së cilës mbulon të gjithë qytetin. Kur hyn në zonën e Ekspozitës e ndien se organizatorët kanë bërë të pamundurën që gjithçka t'i afrohet së përkryerës, veçmas kur bie fjala për shërbimet ndaj vizitorëve. Vullnetarët e vullnetaret i gjen kudo, të sjellshëm, punëtorë dhe të gatshëm për të të ndihmuar me informacion në gjuhën kineze dhe atë angleze. Gjithashtu mund të merrni edhe librin udhërrëfyes të EKSPON-s që përmban hartën e saj e që kështu mund t'ju orientojë gjatë vizitës suaj. Brenda ka autobusë që shkojnë kudo, ata janë ekologjikë, ashtu si shumëkë në këtë ekspozitë. Ka shumë dyqane, bare, restorante (madje disa pavijone kanë restorante me ushqime karakteristike të vendit të tyre), si edhe çadra ku mund të pushoni e të mbroheni nga dielli i nxehtë i Shangait ose nga shiu që mund të fillojë papritur, ndërkohë që siguria brenda zonës së ekspozitës është maksimale dhe mund të vizitoni të qetë e të gëzuar gjithçka që dëshironi.

Pavijonet

“Kripa” e gjithë ekspozitës janë pavijonet e vendeve e rajoneve dhe të organizatave të ndryshme: ato u ngjajnë njerëzve që shkojnë në një festë a gëzim, të cilët mundohen të vishen me rrobat me të bukura e të bëjnë përshtypje sa më të mirë. Çdo vend, duke filluar nga gjigantë të tillë si Kina, ShBA-ja, Rusia a vendet kryesore të BE-së, e deri te vendet e vogla ishullore të Oqeanisë me disa qindra mijë, e ndonjëherë edhe me vetëm dhjetëra mijë, banorë, ose vendet që vuajnë nga luftërat e konfliktet civile, kanë ardhur në këtë ekspozitë për të paraqitur më të mirën e tyre, për t’u njohur nga të tjerët e për të njohur të tjerët. Askush nuk dëshiron të mungojë në këtë festë të madhe botërore, për të shpërfaqur aty pasuritë e veta kulturore e natyrore, burimet dhe potencialet e zhvillimit.

Shumë nga pavijonet kanë një arkitekturë të veçantë, si p. sh. pavijoni i Britanisë së Madhe, pavijoni i Kinës, ai i Kanadasë, i Norvegjisë etj. Por më e rëndësishmja është brendia e këtyre pavijoneve, ku ndërthuret shpërfaqja e arritjeve teknologjike me atë të trashëgimive historike e kulturore. Kështu që në EKSPON gjen që nga “Sirenën e vogël” te pavijoni i Danimarkës, kryeveprat e artit në pavijonin francez, reliktet e Budës në pavijonin

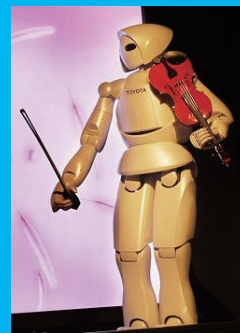

e Nepalit, fosilet e zogut e të lules së parë në botë në pavijonin e Kinës e deri në pajisjen që i kthen ujërat e zeza në ujë të pijshëm dhe robotin që i bie violinës në pavijonin e Japonisë, sistemin e përparuar të informacionit që lidh individët, shtëpitë e bizneset me njëri-tjetrin dhe me shërbimet që ofron qyteti i tyre në pavijonin e gjigantit amerikan të teknologjisë

së informacionit “Cisco”, apo edhe shtëpitë pa harxhim energjie në pavijonin e firmës arkitekturore ZED.

Duhet thënë se ndër gjërat që të bënë më shumë përshtypje në ekspozitë, është entuziazmi i madh i vizitorëve për të njohur kulturat e ndryshme. Ata bëjnë shpesh fotografi me punonjësit e muzeve, të veshur zakonisht me kostumet popullore të vendeve të tyre. Edhe të rinjtë vullnetarë në pavijonin e Shqipërisë, kryesisht studentë shqiptarë në Kinë të veshur në mënyrë tradicionale, janë të zënë çdo ditë jo vetëm me punët në pavijon, por edhe me pozimin për a bashkë me vizitorët, të cilët i pëlqejnë shumë kostumet popullore shqiptare dhe nuk humbin rastin të kenë një kujtim me to.

Një tjetër gjë që njerëzit e bëjnë me shumë pasion teksa vizitojnë pavijonet e ndryshme është vendosja e vulës së secilit prej këtyre pavijoneve në një pasaportë të posaçme të EKSPON-s, si të duan ta kenë si një dëshmi krenarie që ata kanë qenë pjesëmarrës në një ngjarje të tillë madhështore.

Shfaqjet

Nëse pavijonet përbëjnë pjesën “e ngurtë”, “të palëvizshme” të EKSP0-s (me thonjëzat duam të themi se në të vërtetë e kemi fjalën vetëm për to si ndërtesa, ndonëse edhe në këtë rast nuk jemi kokë e këmbë të saktë, sepse ka edhe pavijone që mirëfilli lëvizin, siç është rasti i drurit që përbën pjesën më të madhe të pavijonit të Hungarisë, ose edhe pavijone si ai japonez që, po ashtu në një kuptim shumë afër të drejtpërdrejt, marrin frymë, si të jenë qenie të gjalla), shfaqjet kulturore dhe artistike janë ato që shtojnë atmosferën, gjallërinë, ngjyrat; ato që vënë në qendër njeriun dhe kulturën e tij shpirtërore dhe që nxitin shkëmbimet kulturore ndërmjet vendeve të ndryshme. Gjatë 184 ditëve që do të zgjatë EKSP0-ja, do të jepen 20 000 shfaqje kulturore dhe artistike, të ndara në dy grupe: ato të organizatorëve të Ekspozitës Botërore të Shangait dhe ato të organizuara nga vetë pjesëmarrësit. Ato përfshijnë

ceremonitë e paradat, shfaqjet e ndryshme artistike në skenë e shfaqjet tematike, shfaqjet me rastin e ditëve të pavijoneve të vendeve e organizatave të ndryshme a të javëve të provincave e të rajoneve autonome të Kinës, veprimtaritë e përditshme etj. Një aradhe e tërë kërcimtarësh, këngëtarësh e instrumentistësh, akrobatësh e artistësh të tjerë u dhurojnë kënaqësi estetike shikuesve me talentin dhe mjeshtërinë e tyre. Arti popullor është kryefjala e këtyre shfaqjeve,

por natyrshëm nuk mungon as arti i kultivuar, ku spikat muzika klasike, me orkestra si ajo e Filadelfias ose Orkestra Simfonike e Londrës, dhe me yje të tilla si tenori spanjoll me famë botërore Plácido Domingo, që nderojnë me praninë e tyre Ekspozitën Botërore të Shangait.

Vlerësohet se shfaqjet e ndryshme shihen nga 200 000 – 220 000 veta në ditë.

Të gjitha shfaqjet janë dhënë, po jepen a do të jepen në 32 vende brenda zonës së Ekspozitës, shumica në mjedis të hapur, si sheshet e Azisë, Afrikës, Europës, Amerikës, Oqeanisë, Parku Zbavitës, tre rrugët për parada, apo edhe vetë ujërat e lumit Huangpu. Ndërsa Qendra e Shfaqjeve, ku zhvillohen shumica e veprimtarive kulturore-artistike, është një ndër pesë ndërtesat që ekspozita do t’ia lërë trashëgim Shangait. Me 126 000 mijë metrat katrorë dhe gjashtë katet e saj, dy prej të cilave nëntokësore, kjo qendër përbën skenën më të madhe të shfaqjeve në Kinë.

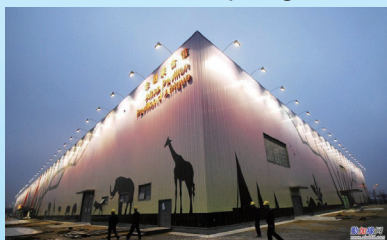
Kështu pra, prej gjithçkaje sa përmenda për sipër, por edhe prej shumë gjërave të tjera që lashë pa përmendur, jam i bindur se vizita në Ekspozitën Botërore të Shangait është një përvojë e paharruar, ndër më të bukurat në jetën e një njeriu.

EXPO 2010 – Mbresa

Artan Pupa

Përshtypja e parë që të krijohet për Ekspozitën nuk është aspak larg nga ideja që gjithkush formon duke lexuar dhe parë fotot nëpër faqet e internetit dhe nëpër guida të

ndryshme.

Parku i Ekspozitës është një qytet në vetvete që pulson me jetën e tij sa të ngjashme aq edhe të veçantë, krahasuar me një qytet çfarëdo. Banor i këtij qyteti mund të jetë kushdo për një ditë.

Pamja e jashtme e ndërtesave të pavijoneve të vendeve nga e gjithë bota jepet me ngjyra, forma dhe përmasa nga më të ndryshmet, shumica e të cilave me struktura të projektuara drejt së ardhmes. E gjithë hapësira e Parkut të Ekspozitës gëlonte nga vizitorë të shumtë të organizuar në grupe të vogla dhe të mëdha, të cilët endeshin kudo, në radhët për të hyrë në pavijonet

e shteteve të caktuara, nëpër stacionet e autobusëve me energji elektrike, të vetmet mjete transporti në atë qytet, nëpër baret dhe restorantet e panumërt që gjendeshin pothuaj pranë çdo pavijoni, si dhe duke pushuar nëpër stolat e shumtë përreth lulishteve me lulet shumëngjyrëshe dhe me pemët plot gjelbërim.

Meqë kishim hyrë në zonën A të Parkut të Ekspozitës, na u desh të hipnim në një

autobus për të udhëtuar disa stacione për në zonën C, ku ndodhej edhe pavijoni shqiptar në këtë ekspozitë të gjithëbotshme. Ndonëse plot e përplot me vizitorë dhe ndonëse ishte një ditë me shi, kudo nëpër rrugët e gjera dhe të ato për këmbësorët, në sheshet e pushimit, nëpër stacione ku pritej për të hipur në autobus ashtu edhe brenda autobusëve, si në çdo mjedis tjetër mbizotëronte rregull, ku syri të kapte ngado njerëz të qeshur, me të vetmin shqetësim që të shkonin dhe të vizitonin sa më shumë të ishte e mundur, pasi për një ditë të vetme as që mund të mendohej se mund të vizitohej

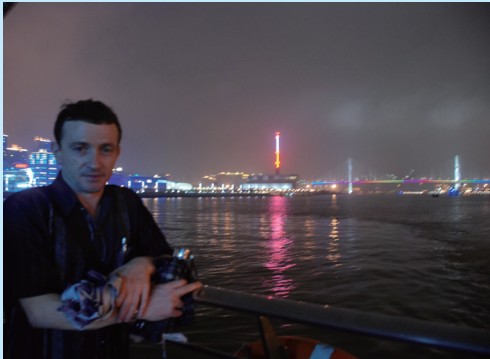
e gjithë Ekspozita Botërore e Shangait.

Diku në zonën C të Ekspozitës, në atë mori aq të madhe vendesh nga të gjitha kontinentet, u shfaq edhe pavijoni shqiptar, me fasadën ku mbizotëronin ngjyrat dhe motivet kombëtare dhe ku shkruhej emri i vendit në gjuhën kineze dhe angleze.

Në historinë mbi njëshekullore të Ekspozitës Botërore, Shqipëria merrte pjesë për herë të parë, dhe fati e desh që kjo pjesëmarrje e parë të ishte në Lindjen e Largët, në Expo 2010 të Shangait, herën e parë që kjo Ekspozitë zhvillohej në Kinë. Vizitorët e shumtë edhe aty, prisnin të hynin dhe vizitonin tri pjesët e pavijonit. Në një mjedis elegant dhe të rregulluar me finesë, ku ndjeje ngado shijen e vendit, Shqipëria përfaqësohej me fragmente nga historia e saj mijërvjeçare, me peizazhet e saj të mrekullueshme turistike dhe me potencialet e zhvillimit

të industrisë energjetike. Ishin këto fusha ku Shqipëria kishte

zgjedhur të përfaqësohej në EXPO.

Siç është e lehtë të kuptohet, e gjithë Ekspozita Botërore e Shangait, me përmasat e një qyteti, nuk mund të vizitohet e gjitha brenda një dite. Në pjesën e ekspozitës ku ndodhen pavijonet e shteteve të Evropës, si kudo në atë park, radhët janë të gjata. Sapo hyn në pavijonin e Italisë, menjëherë të bien në sy ngjyrat e çelëta dhe të forta ku është përpjekur të jepet më e bukura dhe e famshmja e vendit, nga arti, kultura, deri madje edhe "pinoku" dhe kafeja ekspres. Në pavijonin e Turqisë bie në sy lashtësia e vendit dhe traditat, në atë francez sharmi i artit dhe modës. Në një ndërtesë të madhe gjenden pavijonet e shteteve të Afrikës, ku vendet e

Afrikës përfaqësohen me nga një ndarje të veçantë në një pavijon gjigant.

Përpara pavijoneve janë radhët e gjata të vizitorëve të shumtë. Ndërtesat e pavijoneve janë të shumta dhe larmia e formave dhe e lartësive të tyre dhe e ngjyrave të fasadave si dhe shtrija e gjerë, përbëjnë një nga lajtmotivet më mbresëlënëse të të gjithë Ekspozitës.

Në të gjitha pavijonet, si në ato të shteteve të caktuara, si në pavijonet ku shumë shtete kishin zgjedhur të përfaqësoheshin në një pavijon të vetëm të madh, siç ishte rasti i shteteve afrikane dhe atyre të ishujve të Paqësorit, si edhe në pavijonet e tjera, tema kryesore që kishte shërbyer për konceptim kishte të bënte

padyshim me mjedisin e shëndetshëm qytetës dhe ku vendet përfaqësoheshin me më të mirën e tyre.

Në Ekspozitën Botërore të Shangait, ndodhet gjithashtu një zonë ku jepen praktikatat më të mira urbane të qyteteve të ndryshme të njohura të botës. Fillimisht të duket paksa çudi që ndërmjet qyteteve botërore që shfaqin këto praktika, ndodhet aty edhe një fshat kinez, Tengtou. Por, siç edhe do ta shohim, nuk është aspak ashtu.

Zona E e Ekspozitës Botërore të Shangait ndodhet në bregun tjetër të lumit Huang

Pu dhe autobusi kalon nëpër një tunel poshtë shtratit të lumit. Ndërtesa e pavijonit të Tengtou-t në Ekspozitën Botërore të Shangait është në ngjyrë gri me një strukturë me linja të drejta dhe dritare me forma të jo të rregullta, e gjitha e menduar dhe stiluar me shije dhe elegancë.

Tek ngjit shkallët e ndërtesës për të hyrë në katin e sipërm, ku fillon edhe turi i vizitës në pavijon, nga llambat e varura nëpër shkallë dëgjohen cicërima zogjsh dhe tinguj kafshësh shtëpiake që përgatisin vizitorin për një atmosferë romantike të fshatit.

Nëpër hollet dhe korridoret e pavijonit, ndjen të shfaqet jeta në atë fshat, një atmosferë e gëzueshme, plot gjallëri dhe lëvizje. Kjo jepej nëpër ekspozitat e ndryshme, qoftë nëpërmjet mjeteve moderne audio-vizuale, qoftë nëpërmjet objekteve të vërteta. Kudo pasqyrohej puna e banorëve të Tengtou-t, kujdesi i tyre i veçantë për mjedisin ekologjik

dhe bujqësor, pamjet piktoreske tërheqëse turistike të fshatit sa tipik aq edhe modern dhe të urbanizuar.

Biseda me zëvendës kujdestarin e pavijonit të Tengtou-t dhe vizita në këtë pavijon përfundoi ditën e asaj vizite në Ekspozitën Botërore të Shangait.

Biznesmeni Eduart Molla për Kinën dhe Ekspozitën e Shangait

Z. Eduart Molla është një biznesmen shqiptar që jeton dhe punon prej vitesh në Kinë, si edhe një mik i Redaksisë së gjuhës shqipe të Radios së Jashtme të Kinës. Kina është bërë tashmë atdheu i tij i dytë, saqë ai thotë buzagaz: “Sa herë që takoj kinezët dhe më pyesin nga jam, u them se jam një qytetar i Pekinit, jam kinez. Dhe ata qeshin, sepse fytyra ime dallohet që nuk është kineze, por meqë jetoj këtu, unë e quaj veten si kinez dhe qytetar i Pekinit.”

Ai shpjegon më tej se ajo që e ngroh dhe që e bën të ndihet në Kinë si në vendin e vet, nuk është vetëm mirësia e kinezëve dhe mikpritja e tyre ndaj të huajve, por edhe fakti që kinezët kanë me shqiptarët ngjashmëri në virtyte e karakter, për shembull të qenit punëtor a bujaria ndaj mikut siç sapo përmendëm, si edhe një miqësi të vjetër. Z. Molla mendon se populli kinez është populli më punëtor në botë dhe prandaj ai ruan një respekt shumë të veçantë për të, sepse i respekton të gjithë ata që punojnë ditë e natë për të ndryshuar,

p e r t ' u zhvilluar e për të ecur përpara në çdo drejtim. “Kjo tregon që ky popull jeton në lumturi,” t h o t ë biznesmeni, dhe merr si shembull parkun në q e n d ë r të Pekinit

pranë shtëpisë ku jeton vetë ai. “Çdo mëngjes,” rrëfen ai, “ky park i bukur është plot me muzikë dhe me njerëz, që vallëzojnë, këndojnë, bëjnë gjimnastikë. Kjo tregon se populli kinez është një popull që jeton i lumtur; ai punon, jeton dhe gëzon”.

Dhe pikërisht si një dëshmuese të këtij zhvillimi të paparë me hapa viganë që ka arritur Kina gjatë këtyre dhjetëvjeçarëve të fundit e sheh z. Molla edhe Ekspozitën Botërore të Shangait. Ai ka qenë edhe në ekspozita të tjera botërore e panaire ndërkombëtare të organizuara në vende të ndryshme të botës, por thotë se EKSPO-ja e Shangait është e madhja, më modernia, më e bukura dhe më e rralla ndër to. Për këtë ekspozitë ai shprehet: “Është diçka madhështore, që flet për një punë shumë të madhe, për një pjesëmarrje shumë të madhe njerëzish, larmi ngjyrash, larmi ndërtimesh, larmi në gjithçka. Bashkimi i të gjitha

kulturave të shteteve të ndryshme në një vend të krijon përshtypjen se e gjithë bota është aty. Me një fjalë, kthehesh në një anë, shikon Italinë, në anën tjetër SHBA-në, nga ana tjetër Greqinë,

nga ana tjetër Rusinë, pra e gjithë bota ndodhet në Shanghai, në këtë Ekspozitë". "Edhe pavijoni i Arabisë Saudite me mahninë e tij të filmit në IMAX3D në ekranin më të madh në botë prej 1600 metrash katrore, ka tërhequr më shumë vizitorë." Dhe shton: "Kjo është si të thuash një

mundësi për zhvillim, rritje të kulturës, të nivelit të jetesës dhe përparimit të njeriut".

Z. Eduart Molla shfaq keqardhjen që, për arsye pune, nuk ndodhej në Shanghai ditën kur u organizua ceremonia e hapjes së pavijonit shqiptar, por ai i shpreh falënderimin Kinës për ndihmën që i ka dhënë Shqipërisë për hapjen e këtij pavijoni, ndihmë të cilën ai e krahason me përkrahjen e dhënë dhe kushtet e krijuara nga qeveria kineze për të dhe biznesmenë të tjerë nga e gjithë bota për të zhvilluar e çuar përpara veprimtarinë e tyre. Prandaj ai ndien kënaqësi të madhe për këtë organizim të mrekullueshëm nga Kina të Ekspozitës së Shangait, sepse e sheh këtë si dëshmi të forcës e të rritjes së Kinës, këtij vendi "shumë të bukur, shumë të devotshëm dhe me një popull shumë të dashur, shumë të ëmbël e të sjellshëm", siç thotë ai, që i ka krijuar të gjitha mundësitë të punojë, të fitojë me ndershmëri dhe të jetojë i lumtur në të.

Zhai

Ekspo ma bën jetën më të bukur

“ Mirëdita, mirësevini në pavijonin shqiptar! ”

Në hyrje të pavijonit shqiptar që ndodhet në ndërtesën e dytë të përbashkët të Evropës, mund të shikoni një vullnetar shqiptar duke pritur me ngrohtësi në gjuhën kineze çdo vizitor që hyn në këtë pavijon.

Ky vullnetar shqiptar quhet Oresti Cipa dhe është nga qyteti bregdetar i Shqipërisë, Vlora.

Djaloshi që sivjet mbush 22 vjeç, është një student që ka ardhur në Kinë për të studiuar gjuhën kineze dhe për marrëdhënie

ndërkombëtare në Universitetin Pedagogjik Huadong në Shanghai. Megjithëse ka vetëm 9 muaj në Kinë, ai e flet rrjedhshëm gjuhën kineze.

“ Vullnetarët e pavijonit shqiptar në Ekspo punojnë me dy turne, turni i parë nga ora 9 e mëngjesit deri në orën 3 të pasdites, kurse turni i dytë nga ora 3 e pasdites deri në orën 9 të mbrëmjes kur mbyllet pavijoni.”

Oresti na tregoi itinerarin e punës së tij njëditore si vullnetar. Ai jeton afër universitetit në bregun perëndimor të lumit Huanpu, kurse pavijoni shqiptar ndodhet në bregun lindor të lumit Huanpu, prandaj çdo ditë ai duhet të harxhojë rreth 1 orë për rrugën. Krahas ardhjes së pushimeve verore, numri i vizitorëve në pavijonin shqiptar shtohet dita ditës, vullnetarët e pavijonit kanë si detyrë orientimin e vizitorëve, duke i njohur ata me bukuritë kulturore e natyrore të Shqipërisë. Ata gjithashtu kanë si detyrë edhe vulosjen e shenjës së pavijonit të Shqipërisë në pasaportat e Ekspo-s të vizitorëve. Kjo punë duket e thjeshtë, por duke punuar pandërprerje, duhet edhe kujdesje dhe vëmendje, gjë që tregon respektin për çdo vizitor. Megjithëse punon me orar të zgjatur, Oresti nuk ndjen lodhje, por vetëm kënaqësi duke e dhënë ditës së tij një kuptim. Ai na

tregoi se në ditën e pavijonit të Shqipërisë, ai dhe dy vullnetarë të tjerë Rozalba Katuci dhe Skerdian Tefa kanë pritur vizitorë me kostume të bukura karakteristike kombëtare shqiptare, dhe këto kostume me qëndisje dhe punime të bukura artistike kanë tërhequr shumë vizitorë kinezë, të cilët dëshironin për të dalë në fotografi me ta duke mbajtur veten shqiptarë me kostume kombëtare si kujtimin më të mirë të Ekspo-s.

“ Megjithëse puna e përditshme është e lodhshme, si vullnetar i pavijonit të Shqipërisë, ndjej një krenari dhe nder të madh, sepse unë u njoh përditë vizitorëve të Ekspo-s historinë e së kaluarës, gjendjen e tanishme dhe zhvillimin e ardhshëm të vendit tonë, u tregoj atyre potencialin e Shqipërisë, burimet e pasura natyrore, kulturën dhe panoramat mahnitëse të Shqipërisë.”

Në pavijonin e Shqipërisë janë vendosur fotografi të pamjeve piktoreske të shumë qyteteve për t’u treguar vizitorëve burimet turistike të Shqipërisë. Edhe Oresti pikërisht është nga qyteti i bukur bregdetar i Vlorës, prandaj ai mund të flasë në mënyrë më të gjallë dhe më bindëse rreth vendit e tij të bukur.

“ Vizitorët që kanë ardhur në pavijonin e Shqipërisë, kanë treguar një ngrohtësi dhe entuziazëm të madh, sepse shumë prej tyre

kanë qenë në Shqipëri, disa e flasin mjaft mirë edhe gjuhën shqipe. Jam shumë i lumtur tek ndjej dashurinë e tyre për Shqipërinë.”

Oresti kujtoi edhe një vizitore të moshuar që i kishte lënë atij një përshtypje të thellë :

“ Nuk më kujtohet emri i saj, ajo ishte e moshuar si gjyshja ime, ajo na tregoi se gjatë kohës së miqësisë shumë të mirë midis Kinës dhe Shqipërisë, ajo ka punuar në spitalin Nënë Tereza të Tiranës, Shqipëria i ka lënë asaj mbresa shumë të bukura dhe asaj i kujtohen shpesh kohët e bukura në Shqipëri.”

Oresti i tha korrespondentes, megjithëse Shqipëria dhe Kina ndodhen larg njëra - tjetrës, atë e merr malli shpesh për familjen, ai ka patur edhe disa vështirësi në jetë, por përsëri është shumë i kënaqur me jetesën në Kinë, duke qenë së bashku me studentë kinezë. Edhe

e fejuara e tij Rozalba Katuci po studion së bashku me të në Shangai për gjuhën kineze, edhe ajo punon si vullnetare në pavijonin e Shqipërisë, të dy e ndihmojnë dhe inkurajojnë njëri tjetrin.

Pasi mësoi se Oresti kishte marrë ftesat për studim nga Gjermania, Suedia dhe Kina, korrespondentja e pyeti se përse kishte zgjedhur Kinën si vend destinacioni për studim, Oresti tha:

“ Kjo është e thjeshtë, sepse mora bursë nga qeveria kineze, dega ime është për marrëdhëniet ndërkombëtare, dhe Shqipëria dhe Kina kanë marrëdhënie shumë të mira ndërkombëtare, ndoshta do të jap forcat e mia për zhvillimin e ardhshëm të marrëdhënieve kino-shqiptare. Atë kohë mora vesh edhe se në Shangai do të organizohej Ekspo, edhe Shqipëria do të merrte pjesë, ky është një rast shumë i mirë për mua, për t'u njohur vizitorëve me vendin tim”.

Duke përfunduar intervistën, Oresti tha se kjo është hera e parë e pjesëmarrjes së Shqipërisë në një ekspozitë ndërkombëtare. Si dëshmitar, ai ndjen një krenari dhe nder të madh. Gjatë kësaj Ekspozite, ai ka përfituar jo vetëm përvojë pune, miq nga vende të ndryshme, por edhe dashuri romantike. Shpresoj që pas pjesëmarrjes në Ekspo të Shangait, jeta e Orestit në Kinë do të jetë edhe më e shkëlqyeshme. *Zana*

Nga përvoja ime në Shangai:

Erion Domi

Nuk është hera e parë që vizitoj Shangain, por këtë herë kam një ndjesi të veçantë. Këtë herë do të vizitoj Ekspozitën Botërore.

Në të marrin pjesë gati gjithë shtetet e botës, të cilat shfaqin aty historinë, vlerat dhe produktet e tyre. Tema për këtë Ekspozitë është "Qyteti më i mirë, jeta më e mirë". Çdo shtet sjell përvojat e veta dhe përshkruan projektet që ka realizuar ose planifikuar të realizojë.

Herën e parë që hyj në EKSPO ndihem disi i emocionuar. Vende nga të katër anët të mbledhura në Shangai, një rast shumë i mirë për të kuptuar më shumë nga bota që na rrethon.

Ditën e parë e kaloj duke vizituar pavijonet afrikane. Afrika është vërtet një kontinent i veçantë, ndoshta nuk është i pasur, por aty gjenden të paktat vende ku natyra nuk është shfrytëzuar dhe keqtrajtuar. Njerëzit, ndoshta me më pak mundësi se në vende të tjera, kanë një dëshirë të madhe për jetën.

Ditën e dytë filloj të vizitoj pavijonet evropiane. Këtu fillon të jetë pak problem pasi njerëzit janë shumë dhe disa herë duhen bërë radhë të gjata. Arkitektura e pavijoneve evropiane është vërtet tërheqëse. Natën dritat e pafundme janë një spektakël i rrallë. Të vizitosh pavijonet evropiane është disi si të vizitosh shtëpinë tënde dhe të shohësh dhe një herë gjëra që ndoshta i ke parë

më përpara. Por këtu ka diçka ndryshe, brenda ditës më duket sikur jam në mëngjes në Romë, pas pak në Paris, për drekë në Madrid, më vonë në Londër, dhe për darkë në Berlin. Është një ndjesi vërtet e bukur.

Ditën e tretë jam përsëri në pavijonet evropiane. Këtë radhë për të vizituar pavijonet e shteteve më të vogla, mes të cilëve edhe Shqipërinë. Këtu radhët janë më të shkurtra, gjë që i bën vizitat më të këndshme. Në mëngjes vizitoj vendet e Europës veriore, ku më bën përshtypje pavijoni i Suedisë. Mes gjithë vendeve, Suedia ndoshta është vendi që ka bërë më shumë për të mbrojtur dhe përmirësuar ambientin natyror të saj. Është vërtet mbresëlënëse të shohësh se si në një lumë plot me mbeturina 30 vjet më parë tani fëmijët e vegjël notojnë

plot gëzim, ose të shohësh që pyje të shkatërruara 50 vjet më parë që tani janë plot gjelbërim. Kjo na tregon se nëse vërtet duam, gjërat mund ti rregullojmë me projekte konkrete, gjërat mund të përmirësohen.

Më pas vizitoj vendet e Evropës lindore, mes të cilave edhe Shqipërinë. Është vërtet e bukur për t'u parë se sa të ngjashme janë vendet e Ballkanit, në veshje, muzikë dhe tradita popullore. Atë që vë re edhe brenda pavijoneve të këtyre vendeve, është shpejtësia e ndryshme me të cilën ato janë

zhvilluar këto vitet e fundit .

Pavijoni shqiptar flet për vendet e bukura turistike që ka vendi ynë, për përmirësimet që ka pasur Shqipëria vitet e fundit.

Ditën e katërt vizitoj vendet e Lindjes së Mesme dhe të Largët. Kam një dëshirë të madhe të vizitoj pavijonin e madh kinez, por për të hyrë aty duhet prenotuar më parë. Unë arrij shumë

vonë. Mjaftohem me një fotografi me pavijonin si sfond.

Si fillim vizitoj vendet arabe, i veçantë është pavijoni i Emirateve të Bashkuara Arabe. Aty ata tregojnë historinë e tyre, shpjegojnë se si pasuria natyrore, e përdorur në mënyrën e duhur sjell pasuri dhe zhvillim për gjithë popullsinë. Dubai është sot një nga qytet turistike më tërheqëse në botë.

Vendet e Lindjes së Largët tregojnë në një anë historinë e lashtë të kulturës së tyre, në anën tjetër zhvillimin e shpejtë ekonomik që ato kanë pasur vitet e fundit. Bukuri të rralla dhe çmime shpeshherë të lira, më bëjnë të vendos që ndërsa studioj këtu në Kinë, duhet të shkoj të vizitoj këto vende fare afër.

Për arsye kohe nuk kam kohë të vizitoj vendet amerikane. Shpresoj që përpara përfundimit të Ekspozitës të kem përsëri mundësi të vij këtu në Shanghai.

Gjatë rrugës për tu kthyer në Guangzhou, qytetin ku unë jetoj, jam vërtet i kënaqur për këtë përvojë. Shpresoj dhe uroj që shumë veta si unë të kenë mundësi ta vizitojnë këtë Ekspozitë Botërore, si të thuash: "Rreth botës në disa ditë".

Haibao, maskoti i Ekspozitës Botërore të Shangait

Maskoti i Ekspozitës Botërore të Shangait ka formën e hieroglifit kinez "人" (njeri) dhe quhet Haibao. Në gjuhën kineze "hai" do të thotë det, ndërsa "bao" thesar. Pra "Haibao" ka kuptimin "thesari i detit".

Haibao u përzgjedh prej 26 655 mijë veprave kandidate nga mbarë bota, të bëra prej njerëzish nga të gjitha moshat e profesionet, si fëmijë, pensionistë, studentë, ushtarakë, infermiere, piktorë, shkrimtarë etj. Ndër ta, më i vogli ishte vetëm 3 vjeç, ndërsa më i vjetri 83.

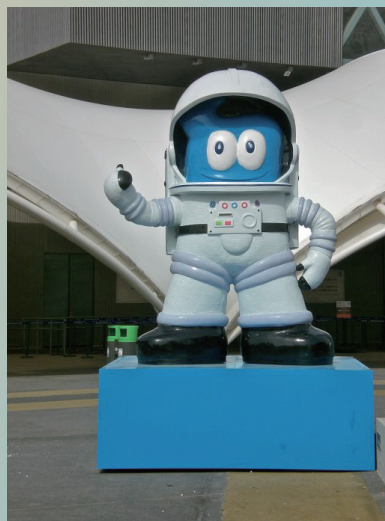
Struktura e hieroglifit 人, ky dy vijat mbështetin njëra-tjetrën, paraqet konceptin që një jetë e mirë duhet krijuar nga të gjithë njerëzit. Ata duhet të kenë një marrëdhënie të harmonishme me natyrën dhe të krijojnë një shoqëri harmonike, në mënyrë që jeta në qytete të bëhet më e mirë.

Ngjyra blu përfaqëson ujin, që do të thotë se Haibao është nga Shanghai bregdetar.

Haibao është plot gjallëri e vetëbesim, i dashur, i lumtur dhe i zgjuar. Ai i ka flokët si valët e detit, lëvizja e tij tregon zemërgjerësi, gishti i tij i madh i ngritur lart shfaq mikpritjen e ngrohtë për miqtë nga e gjithë bota.

Ndërsa buzëqeshja e Haibaos pasqyron shpirtin optimist dhe dëshirën për të treguar arritjet e qytetërimit njerëzor. Haibao shpreh përshëndetjen e tij të përzemërt nga Kina: "Ekspozita Botërore e Shangait ju mirëpret!"

Wang Lei

Pesë ndërtesat kryesore të përherëshme të Ekspozitës

Ndërtesat që Ekspozita Botërore do t'ia lërë si trashëgim qytetit të sivjetshëm mikpritës të saj, Shangait, do të jenë pesë: Boshti i EXPO-s, pavijoni i Kinës, Qendra Kulturore, Qendra e EXPO-s dhe salla tematike.

Boshti i EXPO-s është hyrja kryesore e Parkut dhe gjithashtu një vijë nyjë në të. Në dy krahët ai lidhet përkatësisht me pavijonin e Kinës, Qendrën Kulturore, Qendrën e EXPO-s dhe sallën tematike. Boshti i EXPO-s ka formën e velës së ngritur për të pritur vizitorët.

Në pavijonin e Kinës, me ngjyrë të kuqe, mund të shijoni nga afër kulturën dhe doket e zakonet kineze.

Qendra Kulturore është një ndërtesë plot atmosferë artistike. Ajo ndodhet buzë lumit

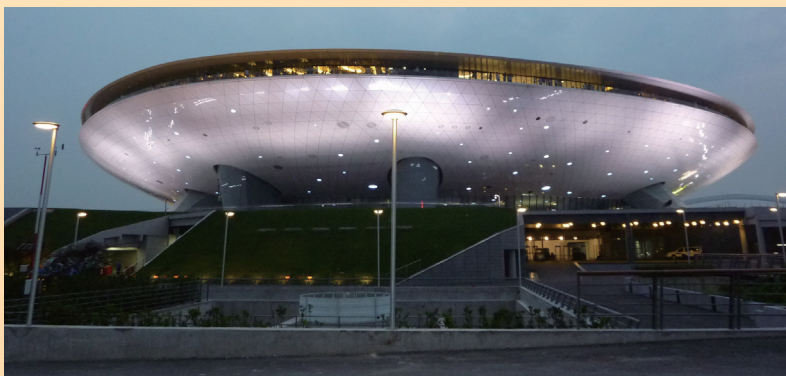

si një guaskë e ndritshme. Të gjitha shfaqjet artistike dhe veprimtaritë kryesore zhvillohen atje.

Tematike këtij edicioni të ekspozitës është "Qytet më i mirë, jetë më e mirë".

Për të shtjelluar thellësisht këtë temë, në Ekspozitën e Shangait është vendosur edhe salla tematike, ku do të diskutohet për

formën e dunave të rërës; në pavijonin francez janë ekspozuar veprat e çmuara të Van Gogut dhe të Rodanit; në pavijonin e Danimarkës është vendosur skulptura e "Sirenës së vogël", thesari kombëtar i këtij vendi, që doli jashtë vendit për herë

marrëdhëniet midis qytetit dhe njeriut, si dhe për të ardhmen e Tokës.

Tjetër ndërtesë e përherëshme në këtë ekspozitë është Qendra e EXPO-s, ku organizohen mbledhje të ndryshme, pritje për nder të mysafirëve të shtrenjtë, si dhe konferenca shtypi.

Në Parkun e EXPO-s ka edhe shumë pavijone të mrekullueshme të vendeve të tjera, të cilat pasqyrojnë kulturat e veçanta të këtyre vendeve. P. sh. pavijoni i Emirateve të Bashkuara Arabe është në

të parë; në pavijonin italian ka ushqime karakteristike, ndërsa në pavijonin e Brazilit pasqyrohet pasioni i brazilianëve për futbollin.

Ekspozita Botërore e Shangait është gjithashtu terreni për paraqitjen e risive teknologjike. Edhe lëshimi i ulët i karbonit është objektivi i këtij edicioni të ekspozitës. Në park përdoren shumë materiale të përtëritshme e energjia diellore dhe në të gjitha ndërtesat kontrollohet konsumi i energjisë dhe ujit. Mbi një mijë automjete me energji të reja pa shkarkim gazi lëvizin brenda Parkut.

Wang Lei

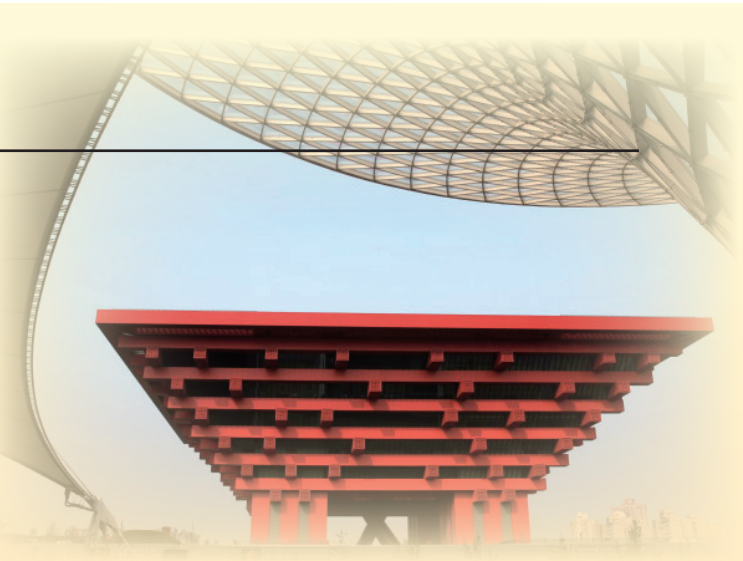
Pavijoni i Kinës

Pavijoni i Kinës gjendet në pjesën kyçe të Parkut të Ekspozitës Botërore të Shangait dhe përbëhet nga pavijoni kombëtar i Kinës, pavijoni krahinor i Kinës dhe pavijoni i Hong-Kongut, i Makaos e i Tajvanit. Pavijoni i Kinës quhet kartëvizita kombëtare e Kinës dhe është një dritare për njohjen e kulturës kineze, të mendësisë së kinezëve dhe të parimeve moderne të Kinës.

Pavijoni kombëtar i Kinës ka sipërfaqen më të madhe ndër të gjitha pavijonet në Ekspozitën Botërore të Shangait dhe kati i sipërm i tij është i madh sa dy fusha futbollit e gjysmë. Në pavijonin kombëtar të Kinës mund të shohim kudo elemente kineze, pjesa e jashtme e tij është në ngjyrën “e kuqe kineze” dhe i ngjan një kurore mbretërore, që shfaq shpirtin e kulturës kineze.

Pavijoni krahinor i Kinës është pavijoni i provincave të ndryshme të Kinës dhe gjatë projektimit të tij u përdorën shumë elemente të lashta tradicionale kineze. Në pjesën e jashtme

të pavijonit janë gdhendur 34 hieroglifë kineze, që shënojnë emrat e dinastive të Kinës, duke simbolizuar historinë e gjatë kineze. Në këtë pavijon paraqiten të gjitha krahinat kineze dhe vizitorët mund të njohin në përgjithësi zakonet e ndryshme të këtyre krahinave.

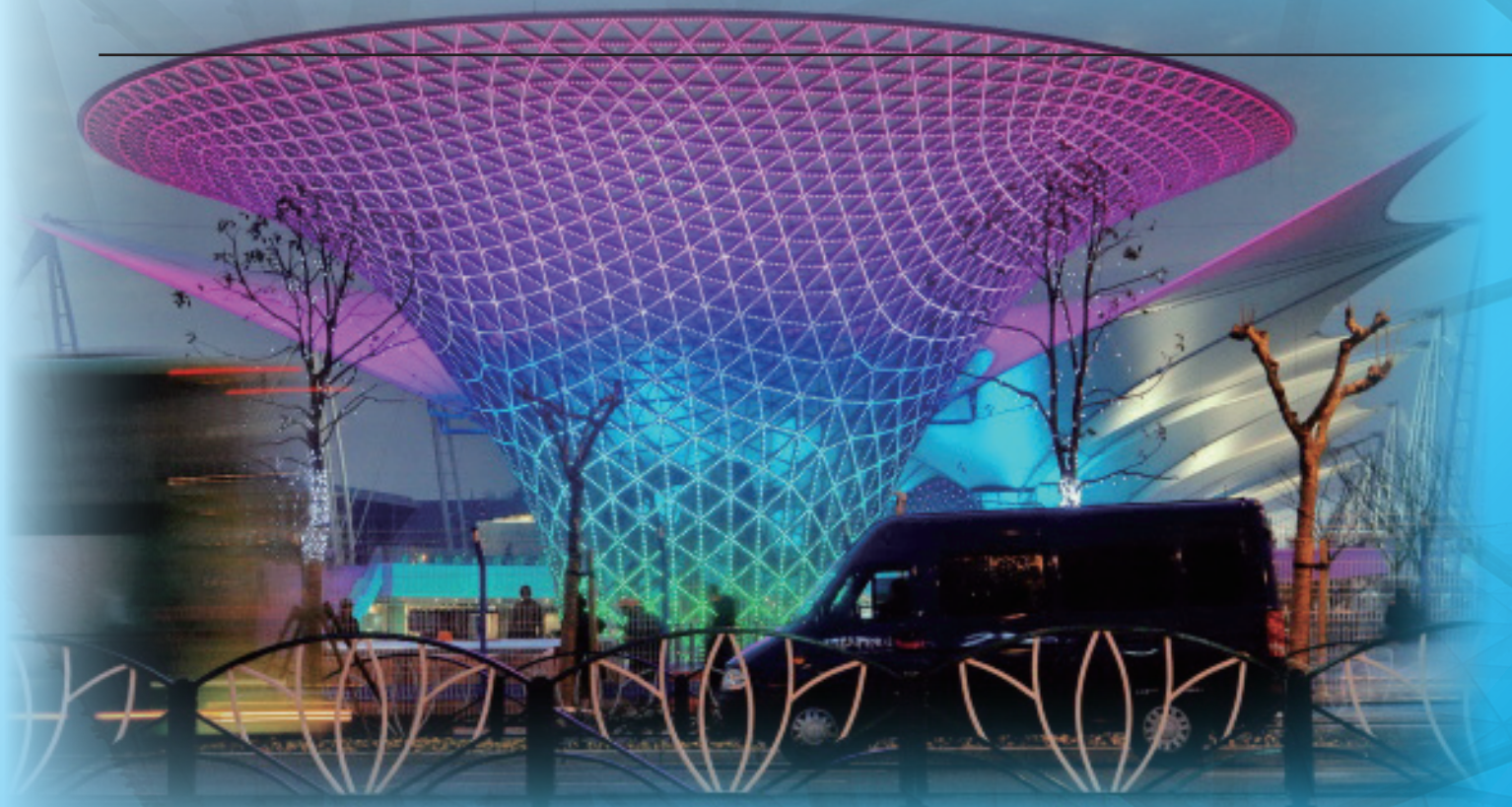
Tema kryesore e pavijonit të Hong-Kongut është “Hong-Kongu, qyteti i pakufizuar”, dhe në të shfaqen kryesisht 6 karakteristika të Hong-Kongut, duke përfshirë pozitën e veçantë dhe të mirë gjeografike, infrastrukturën e përsosur, ndërlidhjen e ngushtë me botën e me pjesën e brendshme të Kinës, teknologjinë e përparuar të informacionit, transportin e lirshëm dhe përzierjen e kulturës kineze me atë perëndimore.

Pavijoni i Makaos i ngjan një lepuri dhe shtresa e jashtme e tij mbulohet me një cipë xhami ku mund të këmbehen pandërprerë ngjyrat, duke shfaqur figura të ndryshme.

Pavijoni i Tajvanit i ngjan llambës së lashtë kineze “Kongming”, ndriçimi i së cilës për kërkimin e fatit dhe shikimi i filmit që shfaqet në të gjithë kubën janë veprimtaritë kryesore që mund të kryhen gjatë vizitës në këtë pavijon.

Fani

Shëtitje në Boshtin e Ekspozitës Botërore

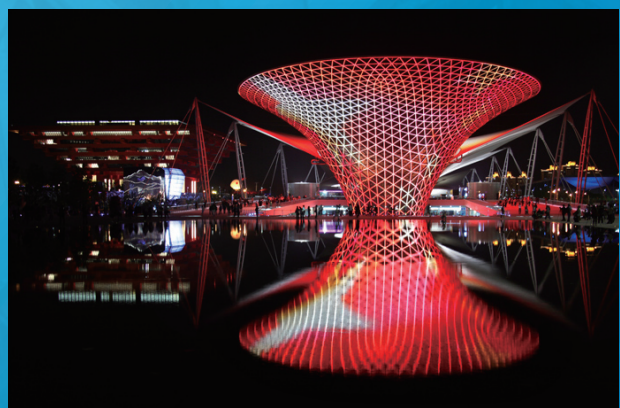
Le të njihemi tani me Boshtin e Ekspozitës Botërore të Shangait, një vepër e madhe arkitekturore në këtë ekspozitë, si dhe risitë e saj.

Siç ka edhe emrin, Boshti i Ekspozitës Botërore luan rolin e një boshti, që duke nisur që nga hyrja e Parkut të Ekspozitës, lidh platformën ajrore dhe atë nëntokësore, si dhe katër ndërtesa të mëdha: pavijonin e Kinës, sallën tematike, Qendrën e Ekspozitës dhe Qendrën Kulturore të Ekspozitës. Në këtë mënyrë vizitorët, të orientuar nga ky bosht, mund të shëtisin gjithë Parkun e Ekspozitës Botërore. Nga forma arkitekturore, Boshti i Ekspozitës Botërore, me një gjatësi prej më se 1 mijë metrash dhe me një gjerësi 100 metra, ndahet në dy kate në sipërfaqe dhe dy kate nëntokësore. Ai është gjysmë i hapur dhe në të më tërheqëset janë 6 “lugjet diellore” në formën e lulekambanave.

“Lugu diellor”, që është i madh sipër dhe zvogëlohet poshtë, ka si qëllim të sjellë rrezet e diellit në dy katet nëntokësore, në mënyrë që njerëzit të ndiejnë dritën e diellit edhe në katet

nëntokësore. Forma e “lugut diellor” i sjell rrezet dhe ajrin e freskët në katet nëntokësore, duke rritur cilësinë e ajrit dhe duke kursyer energjinë elektrike të përdorur për ndriçim. “Lugu diellor” mund të mbledhë edhe ujin e shiut për pastrimin e sallave dhe për ujitjen e luleve dhe pemëve në të dy anët e Boshtit.

“Lugu diellor” mund ta mbledhë ujin e shiut të të gjitha ndërtesave në katin e dytë nëntokësor.

Atje ka një depozitë që mund të rezervojë 7 mijë metra kubë ujë dhe që mund të përdoret për shfrytëzimin e menjëhershëm të këtij uji.

Në ndërtimin e Boshtit të Ekspozitës Botërore është përdorur gjithashtu edhe teknologjia e shfrytëzimit të ujit nga lumi Huanpu, duke e përdorur këtë ujë të ftohtë si burim të ftohjes së kondicionerëve, me kursim më të madh në krahasim me kondicionerët e zakonshëm. Kurse në dimër, ky ujë shfrytëzohet edhe për ngrohje. Pra, Boshti i Ekspozitës Botërore, me arkitekturën e vet të thjeshtë, mishëron kudo forcën tërheqëse të shkencës e teknologjisë dhe urtësinë njerëzore.

Në ceremoninë e përvënimit të Boshtit të Ekspozitës Botërore, kryearkitekti Gu Guoping ishte shumë i emocionuar dhe tha se, në këtë ndërtim të thjeshtë nga pamja e jashtme, është bërë punë shumë e madhe dhe gjithë stafi i ekspozitës ka djersitur shumë. Gjatë ndërtimit të tij, punëtorët kanë kaluar vështirësitë e njëpasnjëshme të ardhura nga projekti dhe struktura e re, nga ndërlidhjet e zbatimit, si dhe nga kontrolli i rreziqeve. Përveç shumëllojshmërisë së funksioneve ekologjike, në ndërtimin e Boshtit është aplikuar edhe teknologjia e re e saldimit me 17 000 pika

saldimi. Nga pamja e jashtme, kjo vepër duket si një vilë e ngritur në anije, kurse çatitë e bardha duken si re të bardha. Ndoshta ju e keni vizituar Pekinin dhe e keni parë Qendrën Kombëtare të Notit, të quajtur “Kubi i ujit”, që të tërheq natën me dritat dhe figurat shumëngjyrëshe. Edhe gjatë Ekspozitës Botërore të Shangait, ju do të shikoni gjatë natës figurat shumëngjyrëshe të kësaj boshti.

Ky bosht pozicionohet si një kanal nëntokësor me hyrje dhe dalje dhe është i lidhur me linjat nr. 7 e nr. 8 të metrosë së Shangait. Por, përveçse me anë të tij, vizitorët mund të shkojnë edhe me automjete elektrike në të gjitha pavijonet e ndërtesat e ekspozitës.

Zhai

Shëtitje në Shangai

Pavijonet e vendeve të ndryshme në Ekspozitën Botërore të Shangait, me karakteristikat e tyre të veçanta, kanë një pamje tërheqëse, por, pas vizitës në Ekspozitën Botërore, mos harroni të shkoni edhe në pika të tjera të qytetit. Le të shëtitim tani së bashku në bregun e bukur të lumit Huanpu.

Ndalohmë së pari në Waitanin e njohur në botë. Ai ndodhet në bregun perëndimor të lumit Huanpu, që quhet si “lumi nënë” i Shangait. Në këtë zonë prej 1.5 kilometrash katrorë janë përqendruar më se 50 ndërtesa, ku është ndërthurur arkitektura kineze me atë perëndimore. Kjo zonë në bregun e lumit Huanpu quhet pikërisht pamja kryesore e qytetit të Shangait Waitan.

Muzgu i Waitanit është ëndërrndjellës. Me perëndimin e diellit, uji i lumit Huanpu shkëlqen nga rrezet portokalli të diellit në një atmosferë shumë romantike. Në mbrëmje ndriçimi i llambave zbukuruese të godinave simbol të arkitekturës së Shangait, si kulla televizive “Margaritari i Lindjes” dhe ndërtesa më e lartë në qytet dhe ndër më të lartat në botë, kulla “Jinmao”, i bën gjithë pamjet e zonës Waitan të kenë një bukuri të jashtëzakonshme.

Njerëzit thonë se Shangai është “parajsë për blerje” dhe po të vini këtu do të pendoheni në qoftë se nuk blini mallra me çmime të lira nëpër dyqanet e shumta të qytetit. Prandaj stacioni i dytë do të na kënaqë me blerjen e mallrave. Në bulevardin tregtar numër një të Kinës - rruga “Nankin” e Shangait - janë të grumbulluara mapo të mëdha universale, supermarkete, dyqane me histori mbi njëqindvjeçare dhe dyqane me mallra karakteristike. Edhe rruga “Huaihai”, ku mbizotëron një atmosferë bashkëkohore me veshje të modës dhe me prirje të reja, është gjithashtu një rrugë e mirë që duhet ta shëtitni patjetër. Në këtë rrugë janë përqendruar dyqane

me veshje dhe këpucë të markave të njohura dhe të mirëpritura nga të rinjtë e të rejtat, si edhe ka shumë ëmbëltoje ku njerëzit mund të bëjnë një pushim të shkurtër. Në të dy anët e rrugës blloqet e ndërtesave të stileve të ndryshme, pemët, lulishtet dhe parqet krijojnë një atmosferë të bukur, së bashku edhe me skulpturat në anë të rrugës, portretet

prej druri të Haibaos, si dhe produkte të tjera përkujtimore të Ekspozitës Botërore. Atëherë mos harroni të ndaloni pak këtu për të dalë në fotografi.

Pas shëtitjes nëpër bulevarde, mund të pushojmë pak duke u ulur në një kafene. Sheshi “Cintianti”, që është ngjitur me rrugën “Huaiha”, është një pikë e mirë për turizëm dhe pushim. Ballinat e ndërtesave të këtij sheshi janë të stilit të banesave të Shangait të vjetër, por me të hyrë brenda mund të gjeni bare e restorante evropiane dhe klub golfi. Në këtë shesh mishërohet shumë mirë shkrija e kulturës kineze dhe asaj evropiane, prandaj ky vend është bërë një pikë përfaqësuese dhe simbolike e kulturës romantike të Shangait.

Megjithëse Shanghai është një qytet i madh plot atmosferë bashkëkohore, këtu ndodhen edhe shumë pika kulturore me ngjyrim historike. Ndalesa jonë e tretë quhet parku “Yuyuan” - një park karakteristik klasik i Kinës Jugore. Parku “Yuyuan” ka qenë një oborr privat dhe ka një histori mbi 450-vjeçare, në të janë koleksionuar një sasi e madhe sendesh të vjetra të çmuara, si piktura, libra, orendi shtëpiake, porcelane etj. Ngjitur me parkun “Yuyuan” është tempulli i vjetër taoist “Chenhuang”. Njerëzit të thonë se, po të vish në Shanghai e të mos shkosh në “Chenhuang”, do të thotë se nuk ke qenë në Shanghai. Këto fjalë tregojnë pozitën dhe ndikimin e tempullit të vjetër “Chenhuang”. Vizitorëve që kanë qenë këtu, u mbeten përshtypje të thella nga ndërtesat me arkitekturën karakteristike të

lashtësisë me pllaka dhe tjegulla gri. Përveç kësaj, mund të shijoni në këtë tempull ushqimet

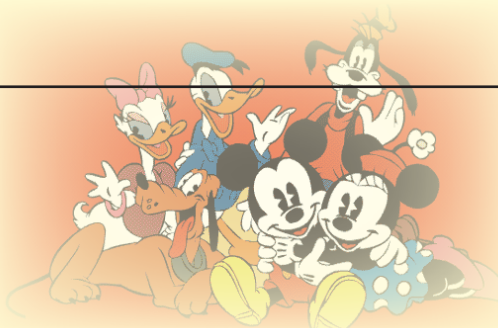

e shumëllojshme karakteristike të Shangait, si rouzong (pilaf me mish të mbështjellë me gjethe jeshile), cunjuan, guantangbao (bukë e gatuar me avull që ka brenda mish dhe vezë gaforresh), shumë të shijshme.

Dhe së fundi le të shkojmë në lagjet e vjetra të Shangait, të quajtura nongtang. Në qoftë se themi që rugicat hutong janë simboli i Pekinit, atëherë lagjet me dy rreshta banesash që quhen “nongtang”, janë simbolet e Shangait. Në zonat e vjetra të Shangait, lagjet me banesa në dy rreshta kanë shënuar historitë e shumta të ndodhura në këtë qytet të lashtë. Këtu ju propozojmë të vizitoni “Shtëpinë e Ekspozitës Botërore” të lagjes “Jingansi” me më se 70 familje. Këtu ju jo vetëm mund të shikoni lagjen karakteristike të Shangait nongtang, por edhe mund të kontaktoni drejtpërdrejt me shangajasit për të ndier nga afër atmosferën e qytetit.

Zhai

Historia e ekspozitave botërore

Ekspozita e parë botërore është Ekspozita Industriale Botërore që u organizua në vitin 1851 në Parkun "Hajd" të Londrës. Në të anglezët, që kishin kryer revolucionin industrial, ekspozuan mbi 100 mijë objekte, si motori me avull me fuqi të madhe, lokomotiva, vinçi etj.

"Koka-kola" është një pije e parapëlqyer nga shumë njerëz, por a e dini se ajo u bë e famshme nga ngjitja në skenën e Ekspozitës Botërore të Nju-Jorkut në vitin 1964. Përveç kësaj, lindi në këtë ekspozitë edhe mendimi strukturor i parkut "Disney", ku ëndërrojnë të luajnë shumë fëmijë të botës.

Rakia kombëtare e Kinës – rakia "Moutai" - mori medaljen e artë në Ekspozitën Botërore të Panamasë në vitin 1915. Lidhur me fitimin e medaljes së artë nga kjo raki në këtë ekspozitë është përhapur

gjërësisht një histori legjendare: Në atë kohë rakia "Moutai" ishte e futur në vazo balte dhe ishte ekspozuar së bashku me produktet bujqësore si liri, soja, vaji ushqimor etj., prandaj nuk po tërhiqte vëmendjen e vizitorëve. Do të përfundonin së shpejti vlerësimet e pijeve alkoolike në këtë ekspozitë dhe për rakinë "Maotai" njerëzit nuk pyesnin fare, prandaj punonjësit pjesëmarrës kinezë në këtë ekspozitë ishin shumë të mërzitur. Një ditë disa anëtarë të jurisë erdhën për vizitë në pavijonin kinez dhe në atë kohë një punonjësi kinez i lindi një ide e zgjuar: ai ngriti lart një enë me raki "Moutai" dhe e hodhi përtokë, ndërkohë aroma e këndshme e rakisë mbizotëroi në gjithë pavijonin, duke tërhequr shumë vizitorë dhe duke mahnitur anëtarët e jurisë. Kështu rakia kineze "Moutai" në fund u shpall fituese.

Përveç produkteve tekniko-shkencore më të përparuara dhe koncepteve më prijëse në botë, në ekspozitat botërore edhe pavijonet e ndërtuara me karakteristika të ndryshme kanë qenë shumë tërheqëse. Në të vërtetë, risitë arkitekturore kanë përbërë gjithmonë një pikë të ndritur në ekspozitat botërore. Për shembull, në ekspozitën e parë botërore ndërtesa e ekspozitës ishte e bërë me materiale hekuri dhe e tejdukshme, prandaj quhej nga njerëzit "Pallati i kristaltë". Një shembull tjetër, Kulla "Eifel" është një nga ndërtetat simbol të Parisit, por a dini se

ndërtimi i saj buroi nga Ekspozita Botërore e vitit 1889 që u zhvillua

në kryeqytetin francez. Në Ekspozitën Botërore të Shangait në vitin 2010 pavijoni i Kinës me karakteristika kineze me figurën e kapelës antike, boshti rrugor i Ekspozitës Botërore dhe vepra të tjera të përherëshme arkitekturore do të mbeten patjetër të famshme në historinë e ekspozitave botërore.

Është hera e parë që Kina është mikpritëse e ekspozitës botërore dhe gjithashtu është hera e parë që ky takim madhështor organizohet në një vend në zhvillim. Tema kryesore e ekspozitës botërore të sivjetshme është: "Qytet më i mirë, jetë më e mirë". Tani popullsia qytetare po rritet me shpejtësi, duke arritur gjysmën e popullsisë së gjithë botës, prandaj rruga e zhvillimit të qytetit në të ardhmen do të mbetet një problem për të cilin duhet menduar medoemos nga njerëzit. Besojmë se konceptet e reja, shkenca e teknologjitë, si dhe produktet lidhur me jetën me karbon të ulët, me kursim të energjisë e me pakësim të lëshimit të gazit, do t'ju kapin patjetër syrin në këtë ekspozitë.

Drita- Daming

